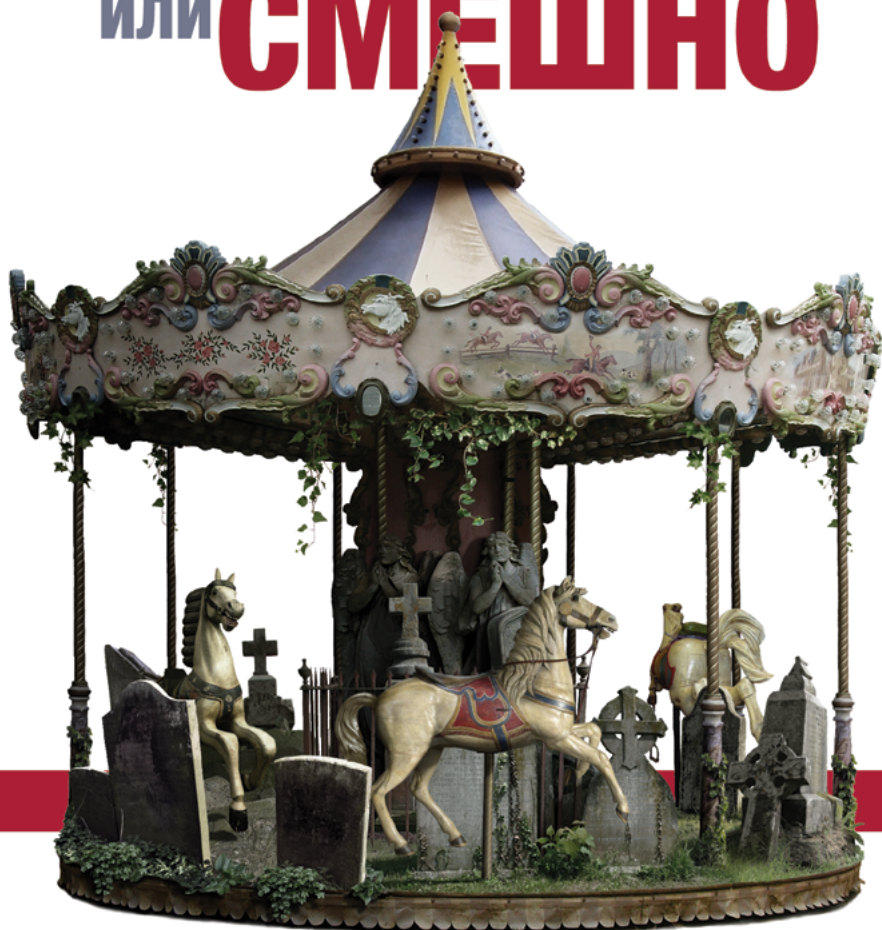

Любен Дилов

събрани съчинения том II

ЗА МЪРТВИТЕ ИЛИ ДОБРО,
ИЛИ **СМЕШНО**

enthusiast

Любен Дилов

- ЗА МЪРТВИТЕ ИЛИ ДОБРО, ИЛИ СМЕШНО
- СЕКСУАЛНИЯТ ЖИВОТ ПРИ ТОТАЛИТАРИЗМА

© Любен Дилов, автор, 1993, 1997, 2015

© Владимир Годоров, илюстрация на корицата, 2015

© Чавдар Гюзелев, оформление на корицата, 2015

© Чавдар Гюзелев, оформление на поредицата, 2015

© **Enthusiast** – запазена марка на „Алто комюникейшънс
енд пбблишинг“ ООД, 2015

ISBN 978-619-164-169-7

Любен Дилов
събрани съчинения том II

**ЗА МЪРТВИТЕ ИЛИ ДОБРО,
ИЛИ СМЕШНО**

enthusiast
София, 2015

ЗА МЪРТВИТЕ ИЛИ ДОБРО, ИЛИ СМЕШНО

ВМЕСТО УВОД – АНЕКДОТ

В нашите среди съм слушал следната стара история:
Разхождали се Яворов и Елин Пелин по булеварда, увлечени в разговор. Млад поет – казваха му дори името, – който боготворял двамината и на когото много се искало да чуе какво си говорят, неотстъпно ги следвал с наострени уши, но все не успявал да чуе какво си казват безсмъртните. Едва на моста двамата се поспрели край перилата му и младият тогава поет успял най-сетне да попие нещичко от устата на великите:

Яворов рекъл:

– Пелинко, ако ти бишна сега капата в канала, ще слезеш ли да я гониш?

Заблудата, че известните хора на словото и мисълта, щом си отворят устата, изричат мъдрости, е не по-малко многолетна от тях. Тук нямам намерение да развалям нечия репутация, но ако читателят зърне познато му име от литературата ни и в делнична или дори комична окраска, то сигурно би му станало по-разбираемо. А и времето, в което са живели, ще е по-реалистично документирано.

Късметът – дали добър, или лош и досега се колебае да определя – ме захвърли, още не взел всичките си изпити по българска литература в университета, в „окото на тайфуна“ – назначиха ме на работа в Съюза на

българските писатели. Така станах свидетел на множество случки в делника на писателите ни, но все повече се убеждавам, че само смешните си заслужават днес да бъдат разказвани. Останалото от онези години – както пише Вапцаров, „разровиш ли го, ще мирише...“.

За мъртвите – или добро, или смешно! С тази промяна древната поговорка, мисля си, ще е по-полезна за днешния човек. Ето защо ще се опитам да възпроизведа тук само такива случки, за чиято истинност мога да гарантирам. Поднасям ги обаче в същото весело безредие, с което те като палави полтъргайсти потропват из мазетата на паметта ми.

ПРИМЕРЪТ НА ГОЛЕМИЯ ПИСАТЕЛ

(Елин Пелин)

Подир единия от двамата – Елин Пелин, съм вървял и аз със същото благоговение. А потайните и неосъзнати мои стъпки, които навярно още тогава по някаква прокоба са ме водили към писателския съюз, ме отведоха и на първата и единствена моя среща с него, когато можах да чуя и неговия глас. Твърде малко обаче съм запомнил от тая среща, състояла се по идея на редакцията на в. „Септемврийче“, не знам и друг да я е отразил някъде по-пространно.

Помня, че бяхме леко разочаровани. Вместо да сподели с нас свои мъдри прозрения за творчеството, той ни забавляваше с разкази за някакви свои любовни истории с „даскалиците“, а вместо да ни поучи как да пишем, препоръча ни:

– Дръжте даскалиците, момчета, те ще ви направят популярни! Е, и псевдонимът ми, разбира се, помогна. Лесно се помни...

Май че беше в отговор на нечий въпрос, кое го е направило толкова известен. Та и как всъщност да отговори на такъв глупашки въпрос – сам ли да вземе да хвали творчеството си!

Помня още, че в шеговитите му отговори имаше една спотаена предпазливост. (Та нали само преди година-

две някакъв начеващ поет партизанин бе го гонил да го убива!*) Пишел си – разправяше ни, – както му дойде, но ето че настъпил Девети септември и дошли някакви, и му казали, че бил критически реалист...

Да, мнозина не могат да търпят човека да не е в униформа или да няма поне свой етикет, а пък ако не е и организиран в нещо, направо им става подозрителен. Десетилетия по-късно, когато заседавахме, за да решим какво да правим с Кабинета на младия писател, и надделяваше мнението той да бъде разпуснат, секретарят на съюза, отговарящ и за работата с младите кадри, почти изплака:

– Ама, другари... ама ние не можем да оставим младите да се развиват свободно!

Вероятно, ако бе се позамислил, нямаше да бъде толкова откровен.

На срещата с Елин Пелин имаше и заяждания. Върлуваха все още първите години на така наречения социализъм. Наскоро бе отхвърлена с референдум и монархията, а той бе известен като приятел на покойния ни цар. Отговорът му на укоризненото подмятане не се е задържал в паметта ми, вместо него обаче там се пръ-

* Според едни източници става дума за партизанина поет Станислав Бъчваров, комуто приписват и убийството на Борю Зевзек(Борис Руменов), според други е Лев Главинчев (1907–1970) – мрачна фигура на македонското и комунистическото движение. Като главен комендант на Народната милиция през 1945–1946 година е виновен за убийства без съд на ред знакови интелектуалци и политически фигури, сред които и Райко Алексиев. Твърди се, че лично е убил членовете на регентския съвет принц Кирил Преславски, професор Богдан Филов и генерал Никола Михов, професор Александър Станишев и много други. В ред мемоари се споменава, че обикалял София с рязана пушка, търсейки да застреля Елин Пелин, „тази царска подлога“. – Бел. ред.

ква споменът за един разказ на неговия приятел и съгугляйджия Александър Балабанов.

Трябва да е било по време на лекциите ни по класическа литература, които имах удоволствието да слушам през 1948–1949 година с последния випуск на Александър Балабанов в Софийския университет. Вероятно някой също е запитал професор Балабанов за дружбата му с Елин Пелин и с цар Борис Трети. В отговор Балабанов ни разказа една случка – не съм сигурен обаче дали е присъствал на нея, или му е била предадена от самия Елин Пелин.

Отивали на лов из Софийско поле. Карал царят, а шофьорът му или адютантът скучаел на задната седалка. На тесен път между нивята царският автомобил подплашил воловете на един шоп, задал се насреща им. Воловете се юрнали нагоре по високия синор, едва не обърнали колата, а шопът, който не познал царя, изсипал върху му цяла градушка твърде конкретни псувни.

Като се разминали благополучно, царят запитал седящия до него писател какво е казал селянинът, защото не го разбрал добре в записията си с кормилото. Елин Пелин му отвърнал:

– Честито, Ваше Величество! Най-после българският народ ви призна за свой син!

Вероятно тази случка ме е накарала после да прерова всичките съчинения на Елин Пелин, за да се убедя, че въпреки ловуването и гуляите с царя големият ни писател не е написал нито ред в полза на монархията. Лошото е, че това откритие не направи по-умни и по-отговорни в писаното слово ни мен, ни връстниците ми, на които също предстоеше да стават писатели по времето, когато на българския трон руските войски възкачиха комунистическата партия.

Само една негова препоръка последвах: ожених се за „даскалица“. И един негов пример: след „Ян Бибиан на Луната“ трябваше да бъдат продължени занимателните му опити във фантастиката и аз се заех с това, като написах романа за юноши „Атомният човек“.

Любен Дилов
ЗА МЪРТВИТЕ ИЛИ ДОБРО, ИЛИ СМЕШНО

Редактор *Любен Дилов-син*
Илюстрация на корицата *Владимир Тодоров*
Художник *Чавдар Гюзелев*
Коректор *Снежана Бошнакова*
Предпечат *Лиляна Карагьозова*

Българска. Второ издание
Формат 60×90/16
Печатни коли 17,5

ISBN 978-619-164-169-7

Издава
|
enthusiast

*Запазена марка на „Алто комюникейшънс
енд пблшиинг“ ООД*

София, ул. „Кракра“ № 20
тел.: 02 943 87 16; факс: 02 943 87 18
e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат МУЛТИПРИНТ ООД

Любен Дилов (25.XII.1927 – 10.VI.2008) е определян от писателите Аркадий Стругацки, Станислав Лем и Фредерик Пол като „един от десетте най-ярки представители на философската научна фантастика“. Автор е на повече от 40 романа и сборници с повести и разкази, преведени на основните европейски езици, на японски и китайски в общ тираж от над 3½ милиона екземпляра. Носител е на множество национални и европейски награди, сред които и „Еурокон“ (1976) за романа „Пътят на Икар“. Тънката ирония и често парадоксалният му социален критицизъм дават основание на мнозина да отбелязват, че фантастичният жанр е просто находчив опит Дилов да маскира истинските си прозрения за обществото в България по времето на комунизма. Той е и от малцината български писатели, които непосредствено след 10 ноември 1989 г. изваждат няколко от т.нар. „ръкописи в чекмедже“ – трудове, за които е смятал, че е невъзможно да бъдат издадени по време на режима.

www.enthusiast.bg

16 лв.